

Kulturministerns brevförsvaret av den odemokratiska språkpolitiken

Publicerad: 2014-01-22

Mina tre brev till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (M) är daterade den 4 september 2013, den 27 oktober 2013 och den 10 januari 2014. Kulturdepartementets kansliråd Christina Nylén har besvarat två av breven för ministerns räkning. Det första brevet är daterat den 20 september 2013 och det andra den 17 december 2013. Något svar på min fråga har hon dessvärre inte kunnat lämna. Lena Adelsohn Liljeroth tycks nämligen anse att dagens odemokratiska språkpolitik är att föredra framför en demokratisk sådan.

Det faktum att hon själv deltog vid invigningen av de olympiska sommarspelen i Kina 2008 ("Kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth till OS i Peking", pressmeddelande från Kulturdepartementet, 2008-08-04, Regeringen.se/sb/d/10315/a/109091) innebär därför att hennes beslut att avstå från att delta vid invigningen av de olympiska vinterspelen i Sotji 2014 inte är något annat än ett "OS i hyckleri" ("Johan Croneman: Plötsligt driver Lena Adelsohn Liljeroth en egen hycklande linje kring Sotji-OS", DN 2014-01-14).

Umeå 2013-09-04

En fråga till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth:

- Hur snart kan vi i Sverige få en demokratisk språkpolitik?

Även om jag vill att du svarar personligen per brev, så får du gärna ta upp frågan redan under ditt inledningstal på Kulturdepartementets och Språkrådets halvdagsseminarium "Språklagen i praktiken" den 14 oktober 2013.

Mvh, Johan Svensson

Från [avsnitt 8.6 i] efterordet till "Det svenska språkets falska vänner" (2013-08-13):

Lena Adelsohn Liljeroth (M), Sveriges idrotts- och kulturminister, påstår sig känna "djup, djup oro och stark vrede" efter det att Rysslands idrottsminister meddelat att lagen som förbjuder spridning av "homosexuell propaganda", även måste följas av homosexuella idrottsutövare under de olympiska vinterspelen i Sotji den 7:e till 23:e februari 2014 ("Adelsohn Liljeroth: 'Känner djup oro'", SVT Sport 2013-08-02). Lena Adelsohn Liljeroth förklarar att regeringen "agerar genom EU, FN och andra kontakter men en bojkott känns inte aktuell. Ryssland är ett land där vanliga demokratiska rättigheter inte gäller".

[...]

Varför regeringen inte på motsvarande sätt vill satsa tillräckliga resurser på att modernisera och demokratisera språklagen, så att vi bättre kan motverka den onödiga inlåningen av oanpassade ord och uttryck i svenskan kan tyckas märkligt. Fast med en demokratiminister som anser att frågan inte ligger inom hennes "fält" ("Re: Nyckeln till det svenska språket? (FP)", mejl från Birgitta Ohlsson, 2010-09-12) är det kanske inte så konstigt. Att det sedan inte alltid finns någon större skillnad mellan Ryssland och Sverige i demokratiskt hänseende borde även Lena Adelsohn Liljeroth veta. Hon står ju trots allt själv bakom den regeringsproposition där det påstås att det gemensamma samhällspråket är en "demokratifråga" ("Språk för alla – förslag till språklag", prop. 2008/09:153 s. 11, Regeringen.se/sb/d/108/a/122288), trots att det inte är så i verkligheten. Sverige är alltså också, liksom Ryssland, ett land där de vanliga demokratiska rättigheterna inte alltid gäller och demokratin används som en potemkinkuliss för att dölja vilka som är de verkliga makthavarna. Detta ställer, i sin tur, en ytterst viktig fråga om begreppet demokrati. Är den till för folket eller politikerna? Svaret blir givetvis olika beroende på vem som tillfrågas. De politiska ledarna i Kina, Nordkorea och Sverige påstår alla att deras länder styrs med folkets bästa i åtanke. Att detta inte alltid innebär att de politiska besluten uttrycker folkviljan är uppenbart för alla utom, möjligen, politikerna själva. För det är tråkigt nog varken demokratin, det svenska språket eller den språkbrukande svenska allmänheten som hitintills varit vinnarna på den nuvarande språkutvecklingen, som alltså främst bygger på ett kommersiellt tidningsspråk utan språkvårdande ambitioner ("Här är vinnarna under Silly season – hittills", AB 2013-08-07).

[...]

<http://www.detodemokratiskaspraket.se/artikel16.asp#9>

[I brevet finns det också en referens till Språkrådets program för seminariet ”Språklagen i praktiken” (2013-10-14): <http://www.språkradet.se/spraklagenipraktiken>]

Umeå 2013-10-27

Följdfråga till Christina Nylén med anledning av hennes svar den 20:e september 2013 (Ku2013/1784/KA) på mitt brev ned rubriken ”En fråga till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth” (2013-09-04)

I mitt brev till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth den 4:e september 2013 ställer jag följande fråga:

- Hur snart kan vi i Sverige få en demokratisk språkpolitik?

Svaret i det personliga brevet som du skriver 2013-09-20 besvarar tyvärr inte denna fråga. Det står bara att:

Kulturministern anser att ett väl fungerande, starkt och gemensamt språk är grundläggande för infrastrukturen i samhället och för en fungerande demokrati. [...] Demokrati är därmed en utgångspunkt för den språkpolitik som regeringen för och för den språklag som kom till 2009 (Sfs 2009:600). [...]

För att svenskan ska vara ett komplett och samhällsbärande språk måste den vårdas men också utvecklas med den samtid som språket verkar i. Vården av svenska språket är en nationell angelägenhet och det görs viktiga insatser både i offentlig och privat regi.

I avsnitt 2 på sidan 4 i den till brevfrågan bifogade rapporten ”Det svenska språkets falska vänner” (2013-08-13) skriver jag hur svenska språket definieras enligt dagens språkpolitik:

Detta är nämligen den grundläggande fråga om det svenska språket, som ingen chefredaktör, minister, ordboksredaktör, journalist, professor i språkvetenskap, riksdagsledamot eller språkvårdare ännu kunnat besvara: Varför definieras svenskan som alla ord och uttryck som förekommer i svenskspråkiga sammanhang? Ingen av dem tycks heller vilja medge att denna objektiva definition av vad som är svenska innebär att alla språk som talas eller skrivs i Sverige är ”svenska”, trots att det inte går att definiera ett enskilt

språk annat än subjektivt ("Språkens historia. En upptäcktsresa i tid och rum", 2010, Tore Jansson, s. 29-30).

I avsnitt 2 på sidan 9 i samma rapport förklarar jag varför det svenska språket inte är ett demokratiskt beskrivet språk:

Trots detta är Lena Adelsohn Liljeroth den minister som står bakom regeringens lagförslag till den nuvarande språklagen (SFS 2009:600), som överlåter beskrivningsrätten av vad som är svenska till "utförliga ordböcker [...] av god kvalitet" ("Språk för alla – förslag till språklag", prop. 2008/09:153 s. 7). Hur det gemensamma samhällsspråket kan vara demokratiskt, när staten samtidigt och i praktiken överlåtit rätten att beskriva den officiella svenskan till den odemokratiska kulturinstitutionen Svenska Akademien genom dess ordlista över svenska språket, verkar dock varken Lena Adelsohn Liljeroth eller någon annan i regeringen vilja svara på.

I avsnitt 5.2 på sidan 19 i rapporten skriver jag vad som behövs för att göra svenska språket till ett demokratiskt beskrivet språk:

Enligt Anna Hannesdóttir, docent i svenska vid Göteborgs universitet, utgör utgivningen av ordböcker "en grundläggande komponent i ett lands kommunikativa och kulturella infrastruktur" ("Svag försäljning kan ge ordboksdöd", Språktidningen 1/2013, s. 12). Sverige borde därför också ha en officiell svensk ordbok, utgiven och finansierad av det allmänna. I varje fall om tillgången till ett gemensamt samhällsspråk, som alla kan förstå ska vara en "demokratifråga" mer än bara i teorin ("Språk för alla – förslag till språklag", prop. 2008/2009:153, s. 11).

I avsnitt 8.4 på sidan 60 skriver jag varför språkutvecklingen inte är en demokratisk process och riskerna med denna språkutveckling:

Fredrik Reinfeldt ställer då en viktig fråga: "Ska vi styras av demokratiska lagar och värderingar eller av huliganer?" ("Fotbollshot kräver mer än lagändring", GP 2013-04-26). Statsministern besvarar själv frågan: "Mitt svar är att naturligtvis ska vi styras av demokratiska lagar". Ändå har vi sedan den 1 juli 2009 en odemokratisk språklag som

bygger på ett lagförslag som Fredrik Reinfeldts regering lämnade till riksdagen den 12 mars ("Språk för alla – förslag till språklag", prop. 2008/09:153, Regeringen.se/sb/d/108/a/122288). Det svenska folket har nämligen varken fått rösta om Sveriges officiella majoritetsspråk eller lämnat sitt samtycke till en kommersiell språkbeskrivning där det svenska språkets innehåll fylls med språkfrämmande plagiat i "utförliga ordböcker [...] av hög kvalitet" ("Språk för alla", s. 7), som Svenska Akademiens ordlista över svenska språket och Bonniers svenska ordbok.

Påståenden som att "språket och ordförrådet är resultatet av en ständigt pågående demokratisk process där vi alla deltar" och att "vi är alla med och bestämmer vilka ord som etableras i språket genom att välja de ord vi använder", vilket Språkrådets Per-Anders Jande faktiskt påstår i ett pressmeddelande med anledning av Språkrådets nyordslista för 2012, stämmer inte ("Kramtjuv, memil och drinkorexi", www.språkradet.se/15139, 2013-12-27). Som enskilda språkanvändare tvingas vi helt enkelt att använda de ord och uttryck som tidningarna anser vara svenska och som sedan listas helt godtyckligt i ordböcker som Svenska Akademiens ordlista över svenska språket och Bonniers svenska ordbok. Det finns nämligen ett socialt tvång att uttrycka sig på skriftlig standardsvenska, sådan den uttrycks i främst SAOL. För den som inte behärskar detta riskerar att bli nedvärderad, trots att "en nedvärdering av någons språk innebär [...] en nedvärdering av individen och strider mot grundläggande mänskliga värden" ("Mål i mun – Förslag till handlingsprogram för svenska språket", SOU 2002:27, s. 417–418).

[...]

Hur allvarlig bristen på demokrati i dagens svenska språkbeskrivning är beror för närvarande på det språkliga sammanhanget, de enskilda medborgarnas språkkunskaper och i vilken omfattning oanpassade främmande lånord används. Att den nuvarande språkbeskrivningen kan medföra risker för både rättssäkerheten och patientsäkerheten är dock inte särskilt svårt att inse ("Hyrläkare förstod inte – patient dog", *Värmlands Folkblad* 2011-04-07).

Jag vill avslutningsvis alltså att du besvarar den fråga jag ställer till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth den 4:e september 2013:

- Hur snart kan vi i Sverige få en demokratisk språkpolitik?

Mvh, Johan Svensson

Umeå 2014-01-10

Slutkommentar till Christina Nyléns svar den 17:e december 2013 (Ku2013/2128/KA).

Om varför det saknas stöd för kulturministerns uppfattning, det vill säga att Sverige i dag redan har en demokratisk språkpolitik.

I den ovanstående skrivelsen gör du ett nytt försök att besvara den fråga som jag har ställt i brev till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth både den 4 september 2013 och den 27 oktober 2013, det vill säga ”Hur snart kan vi i Sverige få en demokratisk språkpolitik?” Något svar på frågan lämnades inte i det svar som undertecknades av Christina Nyléns den 17 december 2013 (Ku2013/2128/KA).

Jag ska nu ange skälen till varför jag anser att frågan ännu inte har besvarats. Detta gör jag genom att först kort bemöta de felaktiga påståenden, som Christina Nylén framför i Kulturdepartementets skrivelse från den 17 december 2013 (Ku2013/2128/KA).

Sist i detta brev hänvisar jag slutligen till de källor jag har baserat mina slutsatser på, det vill säga främst olika stycken i rapporten ”Det svenska språkets falska vänner” (2013-08-13).

Nu nämnda rapport bifogades i ett brev till Kulturdepartementet den 4 september 2013 och finns också publicerad på: <http://www.detodemokratiskaspraket.se/artikel16.asp>

Christina Nylén skriver inledningsvis i skrivelsen daterad den 17 december 2013 (Ku2013/2128/KA):

Tack för brev den 29 oktober 2013 med följdfrågan om hur snart Sverige kan få en demokratisk språkpolitik.

Jag ber om överseende om vårt tidigare brev inte lyckades besvara din fråga om hur snart Sverige kan få en demokratisk språkpolitik.

1) Därefter anger Christina Nylén det första skälet till varför kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (M) inte ser något ”behov av att verka för en officiell ordbok, utgiven och finansierad av det allmänna”:

Den språkpolitik som drivs av regeringen är en del av det demokratiska systemet där all offentlig makt utgår från folket. Folket representeras av riksdagen, som har den lagstiftande makten. Den språklag (SFS 2009:600) som regeringen föreslog och som riksdagen fattade beslut om, är en del av detta.

Påståendet att ett demokratiskt styrelseskick skulle medföra att alla landets lagar per automatik kan anses vara demokratiska och att alla demokratiska länder är lika demokratiska. Båda slutsatserna motsägs dock bland annat av regeringens demokratipolitik och av riksdagens egen hänvisning till ett index som mäter graden av demokrati i 167 länder.

För en politik vars mål är ”en levande demokrati där individens möjligheter till inflytande förstärks och de mänskliga rättigheterna respekteras” (”En politik för en levande demokrati”, Skr. 2013/14:61, s. 5) skulle ju inte behövas om regeringen ansåg att demokrati enbart är beroende av det svenska styrelseskicket.

Sverige skulle ju inte heller kunna vara ”det mest demokratiska landet i världen med totalt 9,88 poäng” och Nordkorea det minst demokratiska ”med sina 0,86 poäng” i 2008 års demokratiindex (”Därför demokrati”, Riksdagsförvaltningens informationsenhet, Besök och utbildning, 2010, s. 11) om riksdagen ansåg att det inte var meningsfullt eller ens möjligt att mäta graden av demokrati.

Det bör här även nämnas att Sverige räknas som en "fullvärdig demokrati" och får 9,5 av 10 i tidningen The Economist's demokratiindex för 2011 samtidigt som Ryssland endast får 3,92 och därför hamnar i samma kategori som andra "auktoritära regimer" som Kina och Nordkorea. Att både Sverige och Ryssland har demokratiska styrelseskick innebär alltså inte att länderna är lika demokratiska. En riksdagsledamot med samma partitillhörighet som kulturminister Lena Adelsohn Liljerot (M), nämligen Edward Riedel (M), är för övrigt av den uppfattningen ”att inte alla länder [som är representativa demokratier] är lika fria” (Edward Riedel, privat meddelade i Facebook, 2012-02-15 kl 16.17).

2) Christina Nyléns andra skäl till varför kulturminister Lena Adelsohn Liljerot (M) inte ser något ”behov av att verka för en officiell ordbok, utgiven och finansierad av det allmänna”:

I utredningen Värna språken – förslag till språklag (SOU 2008:26) som låg till grund för förslaget till ny språklag lyfte utredningen fram en bedömning av Språkrådet[s] avseende bl.a. ordböcker. Innebörden var att de utförliga ordböckerna och grammatikböckerna av

hög kvalitet som finns i Sverige, är en av orsakerna till att svenskan sedan lång tid är ett stabilt språk som också kommer att vara sig likt under lång tid.

På vilket sätt är svenska ordböcker som Svenska Akademiens ordlista över svenska språket (SAOL, 13:e upplagan, 2006) eller Bonniers svenska ordbok (10:e upplagan, 2010) ”utförliga” om de inte ens listar vanliga svenska ord som ”knivman” och ”yxman”? De båda ordböckerna ska ju trots allt innehålla de vanligaste orden i den samtida svenskan (”Plagiering har ersatt tolkning som norm vid inlåningen av nya ord i svenskan” (Johan Svensson, Detodemokratiskaspråket.se 2012-04-22).

SAOL:s påstått objektiva frekvensberäkningar är därför ingenting annat än ”falsk matematik” (se ”Brev från en statlig språkvårdare”, 2010-11-29, Detodemokratiskaspråket.se/artikel2.asp). När det gäller BSO går det att ifrågasätta varför det skulle vara utmärkt att påstå att ”yankeejib” är ”tillräckligt frekvent” i den nutida svenskan när ordet före 2011 endast får en (1) träff på svenska i Google och ingen alls (0) i Mediarkivet.

Det finns dessutom god anledning att ifrågasätta om de svenska ordböckerna är ”oberoende” produkter. För de tycks nämligen alla ha Svenska Akademien som minsta gemensamma nämnare (”Plagiering har ersatt tolkning som norm vid inlåningen av nya ord i svenskan” (Johan Svensson, Detodemokratiskaspråket.se 2012-04-22).

3) Som tredje skäl för att kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (M) inte skulle se något ”behov av att verka för en officiell ordbok, utgiven och finansierad av det allmänna” anger Christina Nylén att:

När det gäller nya ord verkar också Språkrådet, som är en avdelning inom myndigheten Institutet för språk och folkminnen, för att samla in nya ord från allmänheten och publicerar på basen av det en nyordslista.

När Språkrådet sammanställer sin årliga nyordslista är det huvudsakligen tidningsspråket som ligger till grund för denna. Det är nämligen framför allt pressdatabaserna Presstext och Mediarkivet, som Språkrådet använder sig av vid nyordsarbetet, även om myndigheten ”i viss mån” använder sig av webbsökning och databaser som Språkbanken.

Nyordslistan 2012 (www.språkradet.se/15910) innehåller mer än 40 ord. Ändå är det endast ett som inte uppger en nyhetstext som källa. För ordet ”utvigning” uppges mikrobloggen

Twitter som källa. Inlägget är dock skrivet av en sportjournalist, varför det går att säga att nyordslistan 2012 till 100 % bygger på tidningsspråket.

Att därför påstå att Språkrådets nyordslista skulle baseras på privatspråket, det vill säga den språkbrukande allmänhetens språk, är inte korrekt eftersom att listan helt eller nästan helt är baserad på tidningarnas språk.

Språkrådets beslut att vika sig för Googles påtryckningar och ta bort ordet ”oogooglebar” från nyordslistan 2012 är för övrigt ingenting annat än en förlust för den svenska demokratin, då det innebar att ett enskilt bolag utan stöd i lag eller lagakraftvunnen dom i svensk domstol bestämt hur en statlig svensk myndighet ska agera i ett enskilt ärende.

Det bör dessutom tilläggas att Språkrådets nyordslista helt saknar relevans för innehållet i den samtida och i praktiken officiella svenskan, det gemensamma samhällsspråk vi alla förväntas behärska och det språk som myndighetsspråket baseras på (”Myndigheternas skrivregler”, 7:e utökade upplagan, 2009, DS 2009:38, s. 96; se även s. 9 och s. 11). För det är nämligen så att varken Språkrådet eller den svenska allmänheten har något inflytande över innehållet i Svenska Akademiens ordlista över svenska språket (SAOL). Även denna ordlista bygger i huvudsak på tidningssvenskan, om än i godtyckligt urval.

Uppfattningen att SAOL är Sveriges officiella ordbok är dessvärre så vanlig att även Språkrådet har gett uttryck för den: Svenska Akademien är ”en privat organisation som framför allt har det officiella uppdraget att ge ut Svenska Akademiens ordlista och Svenska Akademiens ordbok” (”Länkar till språkvårdsorgan”, se under rubriken ”Svenska Akademien”, [www.språkradet.se/2011, 2012-12-14](http://www.språkradet.se/2011,2012-12-14)).

4) Christina Nylén uppger så slutligen det fjärde och sista skälet för att kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (M) inte skulle se något ”behov av att verka för en officiell ordbok, utgiven och finansierad av det allmänna”:

Institutet [Språkrådet] upplyser om nya ord i språket men godkänner dem inte, det kan bara språkbrukarna själva göra genom att använda dem.

Det är för det första alltså inte sant att det är allmänhetens språk som beskrivs i vare sig Språkrådets nyordslista eller Svenska Akademiens ordlista över svenska språket. För dessa listor godtyckligt ord från tidningsspråket (se under punkt 3 ovan).

Att det inte är språkbruket som styr SAOL är inte heller särskilt svårt att bevisa. Ordet ”maila” är exempelvis vanligare än ”mejla”. Vi sökningar på svenska i Google, en källa som innehåller stora mängder privat text, får ”maila” 15,3 miljoner träffar och ”mejla” bara 13,2 miljoner. SAOL (13:e upplagan, 2006) listar trots detta bara ordet ”mejla” som den enda möjliga stavningen.

Att liksom Per-Anders Jande, Språkrådets nyordsansvarige, påstå att ”språket och ordförrådet är resultatet av en ständigt pågående demokratisk process där vi alla deltar” är inte heller sant. För det finns nämligen ett socialt tvång att uttrycka sig på SAOL:s standardsvenska. Den som inte behärskar detta riskerar att bli nedvärderad, trots att ”en nedvärdering av någons språk innebär [...] en nedvärdering av individen och strider mot grundläggande mänskliga värden” (”Mål i mun – Förslag till handlingsprogram för svenska språket”, SOU 2002:27, s. 417–418).

Det sociala tvånget att uttrycka sig på standardsvenska förklarar varför ord som ”njurböna” och ”krabbfisk” är så ovanliga, medan ”kidneyböna” och ”crabfish” är desto vanligare. Vid sökningar på ”kidneybönor” och ”njurbönor” går det att visa att ”kidneybönor” utgör 99,7-99,8 % av de båda stavningsformerna, trots att SAOL inte listar ”kidney” utan ”njure”.

Vidare förklarar det sociala tvånget hur engelska ord som ”whistle-blowers” (”Översyn kan stärka skyddet för whistle-blowers”, KU 2011-02-16) och ”crowdfunding” (”Crowdfunding kräver öppenhet och hjärtlighet”, pressmeddelande från Tillväxtverket, 2013-06-17) kan anses vara sådan svenska som avses i språklagen, trots att inget av orden ännu finns med i den senaste upplagan av SAOL (13:e upplagan, 2006), och därför används i myndighetssvenskan istället för svenska ord som ”visselblåsare” och ”folkfinansiering”.

Det är alltså tidningsspråket med sin övertro på engelskans uttrycksmässiga överlägsenhet, dess kommersiella mervärde och dåliga språkbehandling som i dag styr språkutvecklingen i Sverige. Något egentligt inflytande över innehållet i det gemensamma samhällspråket, svenskan, har alltså inte den språkbrukande allmänheten.

5) Christina Nylén kommer så slutligen fram till följande slutsats i sitt svar den 17 december 2013 (Ku2013/2128/KA):

Mot bakgrund av detta ser kulturministern inget behov av att verka för en officiell ordbok, utgiven och finansierad av det allmänna.

Då du inte har kunnat visa att Sveriges språkpolitik skulle vara något annat än odemokratisk ber jag dig återkomma med ett kort, tydligt och sakligt svar på den fråga jag för första gången tillställde kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (M) i ett brev daterat den 4 september 2013, det vill säga:

- Hur snart kan vi i Sverige få en demokratisk språkpolitik?

Med vänliga hälsningar,
Johan Svensson

1) KÄLLOR TILL MITT SVAR UNDER PUNKT ETT

Från ”En politik för en levande demokrati (skr. 2013/14:61)”:

Målet för demokratipolitiken är en levande demokrati där individens möjligheter till inflytande förstärks och de mänskliga rättigheterna respekteras.

En levande demokrati innebär att makten ska utgå från människorna och att var och en ska ha makt över de beslut som rör den egna vardagen och känna förtroende för fattade beslut som rör den enskilde individen.

Justitiedepartementet

Publicerad 17 december 2013

<http://www.regeringen.se/sb/d/2001>

Skr. 2013/14:61 s. 8:

Liksom den allmänna rösträttens genomförande i Sverige inte kan betraktas som en slutlig triumf för demokratin, kan inte dagens demokratiska landvinningar tas för givna.

Demokratin är inte ett politiskt mål som kan uppnås en gång för alla utan måste ses som en process. Stödet för demokratins principer kan mattas av och dess institutioner kan förlora sin legitimitet. Demokratin behöver därför ständig tillsyn. Detta är grunden för demokratipolitiken.

Skr. 2013/14:61 s. 9:

Regeringen har även genomfört åtgärder för att stärka och värna demokratin på andra sätt. Regeringen beslutade i mars 2010 skrivelsen Dialog om samhällets värdegrund (skr. 2009/10:106). Skrivelsen redovisar ett arbete med värdegrundsdialog som syftar till att förankra och levandegöra demokratin och att öka kunskapen om de demokratiska spelreglerna.

Skr. 2013/14:61 s. 10:

Jämställdhetspolitiken omfattar ett arbete med att förstärka möjligheterna till inflytande. Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:115). Regeringen arbetar utifrån flera delmål för jämställdhetspolitiken av vilka ett avser en jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/23/08/46/4f470af4.pdf>

Från ”Därför demokrati” (2010, s. 11), en broschyr utgiven av Riksdagsförvaltningens informationsenhet, Besök och utbildning:

Demokratier ur ett globalt perspektiv

Democracy Index, demokratiindex, är ett jämförelsetal för graden av demokrati. Det tas fram av tidningen The Economist. Enligt detta index är Sverige det mest demokratiska landet i världen med totalt 9,88 poäng, medan Nordkorea klassas som en av ett antal auktoritära regimer och hamnar sist med sina 0,86 poäng. Indexet omfattar 167 olika länder. Källa: The Economist.

<http://www.riksdagen.se/sv/Start/Bestall/Studiematerial/Fordjupningsmaterial/Darfor-demokrati/>

Frågor ställda till riksdagsledamoten Edward Riedel (M) i Facebook, där den första frågan ställdes onsdagen den 15 februari 2012 kl 14.51 och det sista svaret lämnades torsdagen den 16 februari 2012 kl 07.33:

Johan Svensson: - Tack för en intressant diskussion om språk och demokrati på Umeå stadsbibliotek i måndags!

- Anser du att alla länder som är representativa demokratier, exempelvis Sverige och Ryssland, är lika demokratiska?

Edward Riedel (M): - Nej. Min uppfattning, föga förvånande, är att inte alla länder är lika fria.

Johan Svensson: - Ditt svar förvånar faktiskt!

- Jag uppfattade det nämligen som att du anser att beskrivningen av det svenska majoritetsspråket inte kan vara annat än demokratiskt eftersom att Sverige är en representativ demokrati.

- Med andra ord: styrelseformen medför per definition att alla lagar är demokratiska, både till innehåll och effekt, då de ju har godkänts av den indirekta demokratins företrädare.

- Du får gärna förtydliga svaret, så att jag förstår hur du resonerar kring språklagen och beskrivningen av det gemensamma skriftliga standardspråket.

Edward Riedel (M): - Jag tror inte vi kommer längre. Önskar dig lycka till med ditt engagemang även om jag i sak inte håller med dig.

[Det bör här nämnas att Sverige räknas som en "fullvärdig demokrati" och får 9,5 av 10 i 2011 års demokratiindex. Ryssland får endast 3,92 och hamnar i samma kategori som andra "auktoritära regimer" som Kina och Nordkorea.]

2) KÄLLOR TILL MITT SVAR UNDER PUNKTEN TVÅ

Från "Plagiering har ersatt tolkning som norm vid inlåningen av nya ord i svenskan" (Johan Svensson, Detodemokratiskaspråket.se 2012-04-22):

Varför Olle Josephson anser att både SO och BSO, med sina ca 65 000 respektive 60 000 uppslagsord, skulle vara "utmärkta ordböcker" är dock oklart. Är det verkligen en "utmärkt" bedömning att hävda att "yankeejib", som före 2011 endast får en träff på svenska i Google och ingen träff alls i Mediearkivet, är "tillräcklig frekvent" (BSO, s. 7) för att få ingå i "en ordbok över det nutida språkbruket" (BSO, s. 5)?[...]

Vidare går det även att ifrågasätta om dagens svenska ordböcker verkligen är "oberoende" produkter. Sture Allén, professor i språkvetenskaplig databehandling vid Göteborgs universitet 1972-1993 och ledamot av Svenska Akademien sedan 1980, har varit "vetenskaplig ledare" för bland annat Norstedts svenska ordbok (2011), Prismas svenska ordbok (2003) och Svensk ordbok (Norstedts, 2003). Ledamöter från Svenska Akademien har därutöver deltagit i arbetet med SAOL (2009), SAOB (1898-) och Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien (2009). BSO tycks visserligen sakna medarbetare från Svenska Akademien, men dess inflytande i ordboken är ändå inte obetydligt. Stavningen i BSO följer nämligen "i stort sett Svenska Akademiens ordlista (SAOL), 13:e upplagan (2006)" (BSO, s. 8).

Varför saknar då SO och BSO ord som "knivman" och "yxman"? Är det för att orden inte är svenska ord som inte heller SAOL (2006) eller Prismas svenska ordbok (PSO) från 2003, med sina ytterligare ca 125 000 respektive 80 000 uppslagsord, listar orden? Både knivmän och yxmän tycks annars ha härjat ett bra tag i svenskan. Vid en sökning på svenska i Google får man 1 050 000 träffar på "knivman" och 509 000 på "yxman". Samma sökning för perioden 1 januari 2000 till 31 december 2010 ger 180 000 respektive 4 960 träffar. De tidigaste träffarna i tidningsdatabasen Mediearkivet är från 1981 respektive 1984.

<http://www.detodemokratiskaspraket.se/artikel10.asp>

3) KÄLLOR TILL MITT SVAR UNDER PUNKT TRE

Från avsnitt 5.9 i "Det svenska språkets falska vänner" (2013-08-13, s. 27-28):

5.9 Språkrådet om ordurvalsprinciperna bakom nyordlistan för 2012

När det gäller ordet "queerpolska", som faktiskt snarare tycks minska än öka i användning mellan 2011 och 2012 (i Mediearkivet erhålls vid en sökning i svensk tryckt press bara 14 respektive 11 träffar före 27 december 2012), skriver Lena Lind Palicki: "Mediearkivet, som du hänvisar till, innehåller ju bara mediala texter och våra sökningar är bredare än så" ("SV: (Lena Li-Pa): Om 'Chatta om språket: Hur skapas nya ord?' (SvD 2013-04-05), se "Språkrådet svarar om hen och queerpolska" (2013-08-04, Detodemokratiskaspraket.se/artikel14.asp", mejl från Lena Lind Palicki 2013-04-08). Per-Anders

Jande hänvisar däremot tillbaka till just Mediearkivet: "För att titta på ords historia använder vi i nyordsarbetet framför allt med Retriever mediearkivet (nyhetstext) och i viss mån webbsökning" ("SV: SV: Fråga om Nyordslistan 2012 (qp)", mejl från Per-Anders Jande 2013-04-22; se "Språkrådet svarar om hen och queerpolska" (2013-08-04, Detodemokratiskaspraket.se/artikel14.asp).

*Per-Anders Jandes uppgift om det huvudsakligen är Mediearkivet som används i Språkrådets nyordsarbete får visst stöd av Birgitta Lindgren, tidigare nyordsansvarig vid Språkrådet. I samband med redovisningen av nyordslistan 2008 skriver hon: "I arbetet med ordlistan har vi haft nytta av Språkdatas databas Språkbanken liksom pressdatabaserna Presstext och Mediearkivet" ("Nyordslistan", *Språktidningen*, 2/2009, se även Språktidningen.se/artiklar/2009/02/nyordslistan). Birgitta Lindgren gör dock samtidigt följande reservation: "Slutligen en varuupplysning. De ord som tas med i listan är ett litet urval. Hur många ord som kommer varje år går inte att fastställa. De som väljs ut behöver inte alltid uppvisa någon hög frekvens. Det vore orimligt att kräva av nya ord."*

*Att det därför inte finns något frekvenskrav bekräftar också Birgitta Lindgren själv i en intervju där hon refererar till ett ord som fanns med i nyordslistan 2008 ("Lista över 2008 års nyord", www.språkradet.se/nyord2008): "Det har händer att vi tar med ord som bara dykt upp en enda gång, som svenskad. Det kommer från filmen **Be Kind Rewind** där en **sweded** film är en hemmagjord version av en klassiker. Smalt men kul" ('I dag föreslog någon poffpizza', *Filter* 23-2011/2012, s. 30).*

<http://www.detodemokratiskaspraket.se/#5.9>

Från avsnitt 5.10 i "Det svenska språkets falska vänner" (2013-08-13, s. 31):

Sedan är det faktiskt så att varken Ann Cederberg, Språkrådet eller ens den språkbrukande svenska allmänheten har något inflytande över det språk som beskrivs i den samtida, i praktiken, officiella, svenskan. Innehållet i Svenska Akademiens ordlista över svenska språket bygger nämligen främst på tidningssvenskan, om än i godtyckligt urval (se "Det odemokratiska språket – sanningen om Svenska Akademiens falska matematik (SvD 2010-09-01)", 2010-12-05, Detodemokratiskaspraket.se/artikel1.asp). Språkrådets Ola Karlsson medger också i ett mejl den 29 november 2010 att "urvalsprocessen för nya ord och ordformer som tas in i SAOL är lite för ogenomskinlig" (se "Brev från en statlig

språkvårdare”, 2010-11-29, Detode-mokratiskaspraket.se/artikel2.asp). Ola Karlsson skriver vidare att ”en sådan urvalsprocess kan omöjligt vara helt frekvensbaserad, och att det blir ofrånkomligen en hel del subjektiva och normerande val som måste göras på vägen”.

<http://www.detodemokratiskaspraket.se/#5.10>

Från avsnitt 5.3 i ”Det svenska språkets falska vänner” (2013-08-13, s. 21-22):

5.3 Två hot mot den svenska demokratin: Svenska Akademiens ordlista över svenska språket och Googles censur av Språkrådets nyordslista för 2012

Språkrådets försäkringar om att dess beslut från den 26 mars 2013 att ta bort ordet ”ogooglebar” från nyordslistan 2012 (“Google äger inte språket!”, www.språkradet.se/15922, 2013-03-27) inte alls är censur är bara ett desperat sätt för myndigheten att försöka rädda lite av sitt dåliga anseende. Att Språkrådet tar ”bort ordet och samtidigt markerar sitt missnöje med Googles försök att styra språket” förändrar inte det faktum att det faktiskt handlar om en sorts efterhandscensur (“Google äger inte språket!”, www.språkradet.se/15922, 2013-03-27). Bo Löfvendahl, språkansvarig på Svenska Dagbladet, undrar exempelvis hur ”smart” det var av Google att utöva påtryckningar mot Språkrådet: ”I stället för att associera företaget med öppenhet och fritt informationsflöde kommer nu att förknippa Google med diktaturfasoner och censur” (“Diktaturfasoner och osmart censur”, SvD 2013-03-26).

Trots detta hävdar Språkrådet att ”den lärdom man kan dra är att orden tillhör alla som använder dem och att ingen kan styra över språket” (“Orden tillhör alla!”, www.språkradet.se/16012, 2013-04-08). Språkrådets chef, Ann Cederberg, påstår dessutom att ”språket är resultatet av en pågående demokratisk process” och att vi ”alla är med och bestämmer” om språkets innehåll och att detta inte bestäms av något ”multinationellt företag med påtryckningsmedel” (“Google äger inte språket!”, www.språkradet.se/15922, 2013-03-26).

Olle Josephson, professor i nordiska språk vid Stockholms universitet och tidigare chef för Språkrådet, kommenterar beslutet att stryka ”ogooglebar” från Språkrådets nyordslista 2012 i en språkspalt: ”Ingen enskild äger språket. Men man kan äga ett varunamn. Google

stödde sig på paragraf 17 i varumärkeslagen: 'Vid utgivning av lexikon, handböcker eller andra liknande tryckta skrifter är skriftens författare, utgivare eller förläggare, på begäran av den som innehar ett registrerat varumärke, skyldig att se till att varumärket inte återges i skriften 22

utan att det framgår att varumärket är skyddat genom registrering" ("Ingen enskild äger språket", SvD 2013-04-02). Olle Josephson skriver vidare: "Googles jurister hade också den naiva föreställningen att den som listar ord i allmänspråket bestämmer betydelsen – och därför också kan ändra den på order. Ordboksredaktören beskriver vilken betydelse ordet har i sina vanligaste användningar. Man kan avråda från eller rekommendera vissa bruk, inte mer." Olle Josephson gör avslutningsvis bedömningen att Språkrådets agerande sannolikt varit "alltför försiktigt". Orsaken till detta är att han bedömer att Googles chans att vinna i domstol hade varit mycket liten: "Storföretag, särskilt amerikanska, har många gånger förr hotat med lagparagrafer och velat censurera ordböcker eller förvandla dem till gratis annonsplats. Mig veterligen har de aldrig fått rätt i en juridisk process."

<http://www.detodemokratiskaspraket.se/#5.3>

Från "Brony till överklassafari" – här är nyordslistan för 2012" (Språktidningen 1/2013):

ogooglebar

ökad användning: som inte går att hitta på webben med en sökmotor. 2008.

¶ En mil, 20 ogooglebara frågor och sex krävande utmaningar. Det var ingen vanlig tipspromenad – det var Läjesgauet.

Hallands Nyheter 13 augusti 2012

<http://spraktidningen.se/artiklar/2012/12/fran-brony-till-overklassafari-har-ar-nyordslistan-2012>

Från "Zlatanera dina samtal - här är nyorden 2012" (GP 2012-12-27):

Av de dryga 40 orden på årets nyordslista är alla utom ett hittade i svenska tidningar. Den udda fågeln i samlingen är ordet utvigning. Det myntades på mikrobloggen Twitter av journalisten Johanna Frändén som inför OS avslutningsceremoni skrev: "Okej, vi står uppenbarligen väl rustade för en OS-utvigning. Bring it on."

<http://www.gp.se/nyheter/sverige/1.1171300-zlatanera-dina-samtal-har-ar-nyorden-2012?m=print>

Johanna Frändén @juanitafranden

Okej, vi står uppenbarligen väl rustade för en OS-utvigning. Bring it on.

3:08 E.M. - 12 aug 12

<https://twitter.com/juanitafranden/status/234773452962271234>

Johanna Frändén

@juanitafranden

International football correspondent for Swedish daily Aftonbladet and public service telly SVT. On twitter to wind up my employer. En

français: @JohannaFranden

Paris

<https://twitter.com/juanitafranden>

Från avsnitt 5.10 i ”Det svenska språkets falska vänner” (2013-08-13, s. 7-8):

3.2 Den nuvarande språkutvecklingen är ett hot mot rättssäkerheten

För att kunna mötas i ett demokratiskt och gemensamt språk behövs en gemensam norm-källa baserad på en gemensam uppfattning om vad som är svenska. I dag har Svenska Akademiens ordlista över svenska språket i praktiken fått uppgiften att beskriva den officiella samtida svenskan, trots att det saknas uttryckligt stöd i någon lag för en sådan reglering (”Mål i mun”, s. 54 och s. 466). Varför regeringen ändå anser att vi alltid ska följa stavningen och ordböjningen i den senaste upplagan av SAOL, för närvarande upplaga 13 från 2006, är märkligt. För trots att ordlistan ”används som norm för svensk stavning och ordböjning” i den offentliga verksamheten (”Myndigheternas skrivregler”, 7:e utökade upplagan, 2009, DS 2009:38, s. 96, Regeringen.se/content/1/c6/13/15/83/7be35768.pdf; se även s. 9 och s. 11) finns det inget demokratiskt inflytande över det språk som beskrivs i SAOL. Ordurvalet bestäms helt och hållet av SAOL-redaktionen och Svenska Akademiens språkkommitté. Ordlistans urvalsprinciper och språkbeskrivning är därför ett i dag ouppmärksammat hot mot den nuvarande rättsordningen, vars syfte är att vara en garant för medborgarnas rättssäkerhet. För att uppnå rättssäkerhet för medborgarna krävs nämligen bland annat att ”rättstillämpningen ska vara förutsägbar och att lika fall ska behandlas lika” (”Slutstation rättspsyk. Om tvångsvårdade kvinnor som inte dömts för brott”, Åkerman och Eriksson, 2012, s. 74).

<http://www.detodemokratiskaspraket.se/#3.2>

4) KÄLLOR TILL MITT SVAR UNDER PUNKT FYRA

Från avsnitt 5.10 i ”Det svenska språkets falska vänner” (2013-08-13, s. 30):

Ann Cederberg måste dock noga tänka igenom Språkrådets argument för att vi, i den samtida standardsvenskan, exempelvis ska skriva ”mejla” och inte ”maila”. Orden ”mejla” och ”maila” får nämligen 13,2 miljoner respektive 15,3 miljoner träffar vid sökningar på svenska den 21 juli 2013 i sökmotorn Google, en källa som innehåller ”en hel del privat text som inte nått nätet via någon oberoende textgranskare” (SAOL, 13:e upplagan, 2006, s. XI). Språkrådet anger nämligen för närvarande att den svenska språkvårdens ”huvudsakliga uppgift är att beskriva språkbruket, hur språket används av människorna”, att ”språkbruket styr SAOL – inte tvärtom” och att det bara är

”språkbrukarna själva som kan godkänna ord – genom att använda dem” (“Du bestämmer över språket!”), 2008-02-09, www.språkrådet.se/2033).

<http://www.detodemokratiskaspraket.se/#5.10>

Från avsnitt 8.4 i ”Det svenska språkets falska vänner” (2013-08-13, s. 60-61):

*Samma dag som det blir känt att Djurgården IF:s Magnus Pehrsson avgår som fotbolls-
tränare för Djurgårdens IF på grund av de supporterhot som har framförts mot honom
sammankallar statsminister Fredrik Reinfeldt (M) till en presskonferens. Fredrik Reinfeldt
ställer då en viktig fråga: ”Ska vi styras av demokratiska lagar och värderingar eller av
huliganer?” (“Fotbollshot kräver mer än lagändring”, GP 2013-04-26). Statsministern
besvarar själv frågan: ”Mitt svar är att naturligtvis ska vi styras av demokratiska lagar”.
Ändå har vi sedan den 1 juli 2009 en odemokratisk språklag som bygger på ett lagförslag
som Fredrik Reinfeldts regering lämnade till riksdagen den 12 mars (“Språk för alla –
förslag till språklag”, prop. 2008/09:153, Regeringen.se/sb/d/108/a/122288). Det svenska
folket har nämligen varken fått rösta om Sveriges officiella majoritetsspråk eller lämnat
sitt samtycke till en kommersiell språkbeskrivning där det svenska språkets innehåll fylls
med språkfrämmande plagiat i ”utförliga ordböcker [...] av hög kvalitet” (“Språk för
alla”, s. 7), som Svenska Akademiens ordlista över svenska språket och Bonniers svenska
ordbok.*

*Påståenden som att ”språket och ordförrådet är resultatet av en ständigt pågående
demokratisk process där vi alla deltar” och att ”vi är alla med och bestämmer vilka ord
som etableras i språket genom att välja de ord vi använder”, vilket Språkrådets Per-
Anders Jande faktiskt påstår i ett pressmeddelande med anledning av Språkrådets
nyordslista för 2012, stämmer inte (“Kramtjuv, memil och drinkorexi”, www.språkrådet.se/15139, 2013-12-27). Som enskilda språkanvändare tvingas vi helt enkelt att
använda de ord och uttryck som tidningarna anser vara svenska och som sedan listas helt
godtyckligt i ordböcker som Svenska Akademiens ordlista över svenska språket och
Bonniers svenska ordbok. Det finns nämligen ett socialt tvång att uttrycka sig på skriftlig
standardsvenska, sådan den uttrycks i främst SAOL. För den som inte behärskar detta
riskerar att bli nedvärderad, trots att ”en nedvärdering av någons språk innebär [...] en
nedvärdering av individen och strider mot grundläggande mänskliga värden” (“Mål i mun
– Förslag till handlingsprogram för svenska språket”, SOU 2002:27, s. 417–418).*

Nu nämnda uppfattning om skriftspråkets sociala betydelse har även kommit till uttryck i en tidningsartikel av den svenske språkforskaren Adolf Noreen (1854-1925), professor i nordiska språk vid Uppsala universitet 1887-1919 och ledamot i Svenska Akademien 1919-1925. I första häftet av "Nystavaren. Tidskrift för rättskrivningsfrågor" (1886) skriver nämligen Adolf Noreen: "Ty stavningen har redan 'en social betydelse som den hälst ej bör ha', nämligen den sorgliga betydelsen att utgöra det schibbolet [igenkänningstecken; SAOL, 13:e upplagan, 2006], som åtskiljer bildade och obildade" ("Professor Esaias Tegnér och rättstafningsfrågan", s. 15).

Detta sociala tvång kan möjligen förklara varför ord som "crabfish", "kidneyböna", "paint-ball", "snowboard" etableras i svenskan. De flesta av oss saknar nämligen modet att använda ord som "krabbfisk", "njurböna", "snöbräda" och "färgboll". Särskilt många "njurböner" hittar man i varje fall inte i svenskan. Ordet får bara 212 träffar på svenska i Google och 4 vid en sökning på svensk tryckt press i Mediarkivet (2013-07-26). Detta innebär att andelen "kidneyböner", som samtidigt får 105 000 respektive 1 176 träffar vid motsvarande sökningar utgör mellan 99,7 och 99,8 procent av de båda bönsformerna. Några "kidneys" finns däremot inte i svenskan eller i svenska ordböcker som Svenska Akademiens ordlista över svenska språket eller Bonniers svenska ordbok.

<http://www.detodemokratiskaspraket.se/#8.4>

Från avsnitt 8.4 i "Det svenska språkets falska vänner" (2013-08-13, s. 63-64):

En tråkig konsekvens av det är tidningarnas språk, som blir vår gemensamma svenska, är att den onödiga engelskan även används av statliga medier och myndigheter. Språklagens krav på att myndigheter både ska använda och utveckla svenskan blir därför i praktiken meningslöst. Det förklarar också varför Sveriges Radio, Sveriges Television och Tillväxtverket kan använda sig av engelskans "crowdfunding" istället för svenska motsvarigheter som "gräsrotsfinansiering" och "folkfinansiering" ("Crowdfunding har problem att få fäste i Dalarna", Dala-nytt i P4 Dalarna, Sveriges Radio, 2013-07-29; "Crowdfunding allt mer populärt" (SVT Text 2013-07-29; "Crowdfunding kräver öppenhet och hjärtlighet", pressmeddelande från Tillväxtverket, 2013-06-17).

<http://www.detodemokratiskaspraket.se/#8.4>

Från ”Pomperipossaspråket” (2011-03-31):

Svenska ord kan idag definieras som alla ord som förekommer i svenskspråkiga sammanhang. Det tycks inte heller finnas något egentligt krav på en viss frekvens i samtidsspråket. SAOL:s ”gungstolsmede” ger till exempel inga träffar i Mediearkivet och bara åtta i Google (varav endast två av dessa inte förkommer i lexikaliska källor). BSO:s ”show-stoppare” ger endast åtta träffar i vardera textdatabas. Orden behöver inte heller följa huvudreglerna för svensk stavning, uttal och böjning. Alla ord är helt enkelt svenska. Med detta synsätt är det inte heller så förvånande att riksdagens Konstitutionsutskott i ett pressmeddelande genomgående använder engelskans ”whistle-blowers” (BSO) istället för ord som visslare, visselpipor, visselblåsare och visselpipeblåsare (”Översyn kan stärka skyddet för whistle-blowers”, KU 2011-02-16). Det blir däremot svårt att förstå hur svenska ord skulle kunna komma att utgöra ett hot mot språket självt. I språklagens förarbeten varnas det för de så kallade domämförluster som uppstår när koncentrationen av vissa svenska ord, de oanpassade direktlånen, blir för hög inom olika samhällsområden. Som exempel på en sådan domämförlust, det vill säga ”när ett språk ersätter ett annat inom en domän”, anges engelskan i högre utbildningar och forskning (prop. 2008/2009:153, s 8). Detta trots att samma engelska ord och uttryck i andra sammanhang, exempelvis i mediesvenskan, anses vara just svenska.

<http://www.detodemokratiskaspraket.se/artikel4.asp>

Från avsnitt 6.9 i ”Det svenska språkets falska vänner” (2013-08-13, s. 46-47):

Det bör även nämnas att Thomas Mattsson, Expressens chefredaktör, anser att ”det engelska språket är överlägset det svenska när man gör ’rubbar’ [det vill säga sätter rubriker på tidningarnas förstasidor]”, även om han aldrig förklarar varför (”Från Expressen 1952 till NY Post 2003 til [så står det!] Dagens Media igår”, ”Bloggen om Expressen” 2011-01-20, [Bloggar.expressen.se/thomasmattsson/2011/01/fran_expressen_1952_till_ny_post_2003_til_dagens_media_i_gar](http://bloggar.expressen.se/thomasmattsson/2011/01/fran_expressen_1952_till_ny_post_2003_til_dagens_media_i_gar)). Visserligen är det fyndigt av den brittiska tabloiden ”The Sun” att byta namn till ”The Son” dagen efter det att prins Williams fru Kate fött en son, men det är nog inte särskilt många som skulle hålla med Thomas Mattsson om att en rubrik som ”Hello world” är mer uttrycksfull eller på något annat sätt överlägsen ”Hallå världen” (”The Sun blev The Son”, ”Bloggen om

Expressen”, 2013-07-24, [Bloggar.expressen.se/thomasmattsson/2013/07/the-sun-blev-the-son/](http://bloggar.expressen.se/thomasmattsson/2013/07/the-sun-blev-the-son/)). I ”Lagom finns bara i Sverige och andra myter om språk” (2009, s. 18) slår också språkforskaren Mikael Parkvall fast att det inte ”vetenskapligt [går att] bevisa att det ena språkbruket är att föredra framför andra”. Mikael Parkvall skriver också att ett språk inte är ”objektivt vackrare” eller ”bättre” än något annat. Han tillägger för tydlighetens skull att det givetvis gäller även för engelskan: ”inte ens engelska kan visas vara bättre än andra språk”.

<http://www.detodemokratiskaspraket.se/#6.9>

Från avsnitt 6.1 i ”Det svenska språkets falska vänner” (2013-08-13, s. 34-35):

6. Tidningssvenskan och språkutvecklingen

6.1 Den vinstdrivna språkutvecklingen

Språkvetaren Fredrik Lindström menar att ”det är stor skillnad på ett språk som förändras på grund av att människor använder det – i en ständigt föränderlig vardag – och ett språk som förändras på grund av kommersiella faktorer. Utgångspunkten för kvällstidningarna är att sälja lösnummer, och då använder man det språk som ger bäst säljeffekt, inte det som ger den bästa och riktigaste informationen. Man **förmedlar inte** nyheter, man **skapar** nyheter” (”Jordens smartaste ord. Språkliga gåtor och mänskligt tänk”, 2002, s. 62). Ändå är svenskan i dag just ett sådant språk som förändras på grund av kommersiella faktorer. Språkutvecklingen är nämligen vinstdriven i och med att det är tidningsspråket som främst ligger till grund för den svenska som beskrivs i de svenska ordböckerna. Detta gäller även innehållet i Svenska Akademiens ordlista över svenska språket (”Källor till språkbruket”, SAOL, 13:e upplagan, 2006, s. XI), den ordlista som i praktiken anses beskriva den officiella svenskan (”Mål i mun – Förslag till handlingsprogram för svenska språket”, SOU 2002:27, s. 54 och s. 466).

<http://www.detodemokratiskaspraket.se/#6.1>

Från avsnitt 6.3 i "Det svenska språkets falska vänner" (2013-08-13 s. 36-37):

6.3 Varför ska tidningsläsare ha begränsade kunskaper i engelska för att förstå "down-market" när det kan översättas av journalister med motsvarande kunskaper i svenska?

Den andra tidningstexten som kan användas för att visa hur tidningarnas språkutveckling fungerar när enskilda journalisters språkkunskaper brister i både svenska och engelska är Expressens tv-krönika från den 11 november 2012. I denna skriver Nils Schwartz att Anna Nicole Smith för 15-20 år sedan var "själva symbolen för vulgär downmarket-journalistik, poserande med sina silikonbröst på löpsedlarna var och varannan vecka". Dagen efter krönikans publicering skriver Nils Schwartz i ett mejlsvar att han inte tycker att "down-market" är ett exempel på onödig engelska: "Det finns ingen bra svensk motsvarighet till down market. Det är fullt begripligt även för dem som har begränsade kunskaper i engelska" ("RE: Om 'själva symbolen för vulgär downmarket-journalistik' Exp 2012-11-11", mejlsvar från Nils Schwarz, 2012-11-12).

Varför ett ersättningslån som "lågstatusmarknad" (jfr "Konsekvenser av dagliga gratis-tidningar på marknaden", Ingela Wadbring, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Mediekultur 42/43-2007, s. 99, Ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/mediekultur/article/view/373/323) skulle vara en dålig svensk motsvarighet till engelskans "down-market" vill eller kan han däremot inte förklara. Nils Schwartz nöjer sig med att i ett mejlsvar tre dagar senare förkunna: "Down market är ett så pass vedertaget uttryck och ger dessutom associationer till den brittiska tabloidpressen." Som läsare får vi helt enkelt lita på att Nils Schwartz här gör en korrekt språklig bedömning, då han samtidigt avslutar med att fastslå följande huvudregel för sitt skrivande: "Jag använder annars nästan aldrig engelska ord om det finns likvärda svenska."

Det troliga är dock att Nils Schwartz själv saknar de kunskaper i svenska han förväntar sig att Expressens läsare ska ha i engelska: "begränsade kunskaper". För i annat fall hade han ju kunnat använda sig av begreppet "lågstatusmarknad" eller en sammansättning med någon av översättningarna "massproducerad" eller "billig" från Nordstedts engelska ordbok (Ord.se /oversattning/engelska/?s=downmarket&l=ENGSVE, 2013-07-22).

<http://www.detodemokratiskaspraket.se/#6.3>

Efterord

2014-03-2X

Idrotts- och kulturminister Lena Adelson Liljeroth (M) står alltså fast vid sin uppfattning att Sverige har en demokratisk majoritetsspråkpolitik. Skälet till detta är att hon anser att alla lagar i länder med demokratiska styrelseskick per definition är demokratiska.

Ändå kände Lena Adelson Liljeroth "djup, djup oro och stark vrede" när den ryske idrottsministern meddelade att den lag som förbjuder spridning av "homosexuell propaganda" skulle gälla även under de olympiska spelen i Sotji i februari 2014 ("Adelson Liljeroth: 'Känner djup oro'", SVT Sport 2013-08-02). Hon ansåg därför att "Ryssland är ett land där vanliga demokratiska rättigheter inte gäller".

Den ryska lagen om "homosexuell propaganda" är dock formellt sett lika demokratisk som den svenska språklagen. För både Ryssland och Sverige är ju demokratier. Detta innebär rimligen att Lena Adelson Liljeroth antingen måste sluta motarbeta stats sanktionerade kränkningar av demokratiska rättigheter i andra demokratiska länder eller medge att språklagen faktiskt är odemokratisk och arbeta för att förändra den.

Sveriges nuvarande språkpolitik tillhör inte en levande demokrati, utan en död. För rätten till ett demokratiskt majoritetsspråk är i dag endast teoretisk. I praktiken har varken det svenska folket, regeringen eller riksdagen något som helst inflytande över språkbeskrivningarna i ordböcker som Svenska Akademiens ordlista över svenska språket och Bonniers svenska ordbok.

Kulturdepartementet

2014-03-19

Ku2014/52/KA

Svar på brev om hur snart Sverige kan få en demokratisk språkpolitik

Tack för brev den 14 januari 2014 om hur snart Sverige kan få en demokratisk språkpolitik.

Jag hänvisar till tidigare svar, att kulturministern inte ser något behov av att verka för en officiell ordbok, utgiven och finansierad av det allmänna. Den språkpolitik som bedrivs av regeringen är en del av det demokratiska systemet, där all offentlig makt utgår från folket. Folket representeras av riksdagen, som har den lagstiftande makten. Den språklag (SFS 2009:600) som regeringen föreslog och som riksdagen fattade beslut om, är en del av detta.

Vänliga hälsningar,

Christina Nylén,

Enheten för kulturarv